ресурс]: режим доступу: http://www.voladm.gov.ua/index.php ?option=com k2&view=item&id=7629:

4. **Доповідь про соціально-економічне становище в області. Головне управління статистики у Волинській області 2012 рік.** [Електронний ресурс]: режим доступу: http://www.lutsk.ukrstat.gov.u

Рецензент: д.е.н., професор Кравців С.В.

УДК 628.477:658.152

О. П. ПОЛІНЧУК

ВИКОРИСТАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ І ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В РЕГІОНІ

У статті досліджено сучасний стан системи поводження з твердими побутовими відходами в Україні. Розглянуто і проаналізовано механізми активізації і фінансового забезпечення реалізації програми щодо знешкодження і утилізації твердих побутових відходів.

This article explores the current state of the system of solid waste in Ukraine. Considered and analyzed the mechanisms of activation and financial support program for the disposal and recycling of solid waste.

Ключові слова: забруднення природних ресурсів, виснаження природних ресурсів, економічні збитки, екологічні збитки, концепція екологічно чистого виробництва.

У Волинській області діє Регіональна екологічна програма «Екологія 2011- 2015 та прогноз до 2020 року», яка затверджена рішенням обласної ради від 28.12.2010 року № 2/42. ЇЇ складовою є розділ «Раціональне використання і зберігання відходів виробництва і побутових відходів». Вона передбачає виконання природоохоронних заходів на території регіону по роках та в розрізі джерел фінансування. Відзначимо, що в 2012 році в цілому по області на виконання заходів по раціональному використанню та зберіганню відходів виробництва і побутових відходів, передбачених

© Полінчук О.П. – асистент Національного університету водного господарства та природокористування

вищевказаною програмою, при інвестиційних намірах року 3281924 гри. фактично освоєно кошти бюджетів усіх рівнів в сумі 1627543 грн.

Як свідчать результати дослідження, основним джерелом утворення відходів у Волинській області є підприємства гірничодобувного, машинобудівного, будівельного і деревообробного комплексів. Протягом 2012 року в області утворювалися відходи I-III класу небезпеки (відпрацьовані люмінесцентні лампи, акумулятори, нафтопродукти, шлами гальванічного виробництва), IV класу небезпеки (відходи деревообробної промисловості), а також побутові відходи та відходи вуглевидобувної промисловості.

За даними облстатуправління. за 2012 рік утворилося 715,3т небезпечних і відходів I-III класу небезпеки, що на 16,4 т менше, ніж в 2011 році. Основними утворювачами небезпечних відходів були ПАТ «СКФ Україна», ТзОВ «Кромберг енд Шуберт». ПАТ «Електротермометрія», ПАТ «Нововолинський ливарний завод», ТзОВ «Промлит».

Накопичення відходів у регіоні в основному здійснюються на териконах, полігонах та сміттєзвалищах ТПВ. На території шахтних відвалів м. Нововолинська, загальна площа яких становить більше 100 га., за даними статистичного управління накопичено більше 13,5 млн.т відходів вуглевидобутку. Кількість розміщених твердих побутових відходів становить 443,48 тис. куб. м. Накопичення відходів станом на початок року та динаміка утворення відходів подано в таблицях 1 та 2.

Особливої уваги набуває проблема поводження з відходами, тобто їх збирання, зберігання, утилізація та видалення. Як було зазначено вище, на кінець 2012 року на території області зберігалося 1766,4 т небезпечних відходів. Основну групу небезпечних відходів становлять відходи III кл. небезпеки - 1729,4 т., II кл. небезпеки – 26,2 т., I кл. небезпеки – 10,8 т. гЗначна кількість небезпечних відходів, яка утворилася в 2012 році на території області була передана підприємствам, діяльність яких пов'язана із збиранням, видаленням та утилізацією відходів.

Таблиця 1

Накопичення відходів на території Волинської області станом на початок 2012 року

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	Кількість
1	Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням небезпечних відходів	од.	206
2	Накопичено небезпечних відходів (I-III кл.)	т	1766,4
	у тому числі:		
3	відходи 1 класу небезпеки	т	10,8
4	відходи 2 класу небезпеки	т	26,2
5	відходи 3 класу небезпеки	т	1729,4

Таблиця 2

Динаміка утворення відходів у Волинській області за 2010 -2012 роки

№ з/п	Показник	2010 рік	2011 рік	2012 рік
1	Обсяги утворення відходів:			
1.1.	Промислові (у т. ч. гірничопромислові) відходи, т *	176753,0	169880,3	151984,2
1.2.	Відходи за формою 14-МТП (номенклатура з 17 видів), т **	329558,0	424227,3	581094,7
1.3.	Небезпечні (токсичні) відходи (за формою звітності № 1 - небезпечні відходи), т	712,6	728,7	746,6
1.4.	Відходи житлово-комунального господарства, тис. м^3	630,0	698,0	443,48
1.5.	Загальна кількість відходів, т	633000,0	608719,5	733825,5
2	Інтенсивність утворення відходів:			
2.1.	Загальна кількість відходів на одиницю ВРП, кг/млн.грн.	* * *	* * *	* * *
2.2.	Утворення небезпечних (токсинних) відходів I-III класів небезпеки на одиницю ВРП, кг/ млн.грн	* * *	* * *	* * *
2.3.	Утворення твердих побутових відходів на особу, куб. м. на чол.	0,61	0,69	0,43

*- відходи (пуста порода від днопоглиблювальних робіт);

**- дані обласного статистичного управління, куди входять усі відходи, крім відходів I-III класу небезпеки, гірничодобувних відходів та твердих побутових.

***- показник ВРП обласним статуправлінням не пред'явлено.

В регіоні працює три таких підприємства, діяльність яких в 2012 році характеризується наступним чином: фірмою «Айслаг» зібрано та відправлено на Львівський дослідний нафтомаслозавод 7312 кг відпрацьованих нафтопродуктів; ВТП «Екоцентр» зібрано та відправлено на демеркуризацію на ТзОВ «Микитртуть» понад 14955 шт. відпрацьованих люмінесцентних та дугових ртутних ламп; ТзОВ «ЕКО-ХЕЛП» зібрано та відправлено на демеркуризацію на ТзОВ «Микитртуть» понад 19179 шт. відпрацьованих люмінесцентних та дугових ртутних ламп. Основні показники поводження з відходами І-ІІІ класів небезпеки подано в таблиці 3.

Таблиця 3

Основні показники поводження з відходами І-ІІІ класів небезпеки у Волинській області (тис. т.)

№ з/п	Показники	2000	2010	2011	2012
1	Утворилося	0,28	0,713	0,723	0,715
2	Одержано від інших підприємств	0,03	0,116	0,151	0,149
	у тому числі з інших країн	-	-	-	-
4	Використано	0,125	0,208	-	0,152
5	Знешкоджено (знищено)	0,0006	0,027	0,004	0,0006
6	у тому числі спалено	-	0,013	0,004	0,0006
7	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	-	-	-	0,196
8	Передано іншим підприємствам	0,148	0,563	0,549	0,603
9	у тому числі іншим країнам	-	-	-	-
10	Направлено в місця неорганізованого складування за межі підприємств	-	-	-	-
11	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	-	-	-	-
12	Наявність на кінець року у сховищах організованого складування та на території підприємств	0,462	1,495	1,660	1,766

В області існує проблема поводження з твердими побутовими відходами, яких на території області за рік накопичується близько 1,0 млн. куб. м. Збирання побутових відходів не носить систематичного і організованого характеру, не забезпечується роздільне збирання корисних компонентів відходів.

На сьогодні в регіоні експлуатується 11 полігонів твердих побутових відходів, які розміщують побутові відходи міст Луцька, Ковеля, Володимир-Волинська, Нововолинська та Локачинського, Любешівського, Ратнівського, Старовижівського, Шацького, Луцького, Каширського районів області. Ці полігони збудовано відповідно до погодженої проектно-кошторисної документації і вони відповідають сучасним екологічним вимогам. Крім того в області налічується більше 400 сміттєзвалищ ТПВ сільських населених пунктів. Загальна площа, яких становить близько 200 га. Інформація про кількість полігонів та сміттєзвалищ ТПВ, яка надана органами місцевого самоврядування (у розрізі районів та міст обласного значення) подана в таблиці 4.

Таблиця 4

Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) у Волинській області станом на 01.01.2013 року

№ з/п	Назва одиниці адміністративно - територіального устрою регіону	Кількість	Площі під ТПВ, га.
1	2	3	4
	Сміттєзвалища		
1	Володимир - Волинський район	51	18,5
2	Горохівський район	15	4
3	Іваничівський район	32	12,9
4	Камінь-Каширський район	30	9
5	Ківерцівський район	1	4,6
6	Ковельський район	56	41
7	Локачинський район	-	-
8	Луцький район	26	5,2
9	Любешівський район	62	5,2
10	Любомльський район	24	4,6
11	Маневицький район	3	6,3
12	Ратнівський район	31	33,5
13	Рожищенський район	29	34

14	Старовижівський район	-	-

продовження табл. 4

1	2	3	4
15	Турійський район	41	33
16	Шацький район	8	2
	Всього по області	409	213,8
	Полігони		
1	м. Володимир-Волинський	1	5,8
2	м. Ковель	1	5,2
3	м. Нововолинськ	1	7,76
4	смт. Локачі	1	4,2
5	м. Луцьк	1	8,9
6	м. Камінь-Каширський	1	0,89
7	смт. Торчин	1	1,7
8	смт. Любешів	1	4,6
9	смт. Ратне	1	2,45
10	смт. Стара Вижівка	1	1,2
11	смт. Шацьк	1	2,36
	Всього по області	11	45,06
	Заводи по переробці твердих побутових відходів		
	Усього	відсутні	-

Результати дослідження свідчать, що використання відходів як вторинної сировини на території області в 2012 році здійснювали два підприємства;

- приватне мале підприємство «Інвід», яким було зібрано та перероблено близько 25 т. різноманітних полімерних відходів;

- ВАТ «Луцький картонно-руберойдовий комбінат», яким було перероблено 104799 т. макулатури.

Динаміка використання відходів у Волинській області представлена у таблиці 5.

Таблиця 5

Динаміка використання відходів у Волинській області

№ з/п	Показник	2010	2011	2012
1	Обсяги утворення відходів, т.	633000	608720	733826
2	Обсяги використання відходів, т.	33089,5	50751	89720
3	Рівень використання, %.	5,4	8,3	12,2

На виконання ст. 25 Закону України «Про охорону

навколишнього природного середовища» за даними Державної екологічної інспекції Волинській області на протязі 2012 року через діючі пункти пропуску, які розміщені на території Волинської області, через державний кордон було перевезено 7859,72 тонн відходів, що підпадають під Зелений перелік Постанови КМУ від 13.07.2000р. №1120 «Про затвердження Положення про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів», з них на територію України імпортовано 7682,98 тонн, а саме: одяг б/в 6475,6 тонн; паперові відходи – 1184,88 тонн; автошини - 10 тонн; металостружка - 12.5 тонн;

Бібліографія

1. **Національна стратегія поводження з твердими побутовими відходами в Україні, звіт про існуючу ситуацію в секторі та стратегічні питання**// Екологічне співробітництво з країнами Східної Європи, Данія (DANCEE), Міністерство навколишнього середовища, Державний комітет України з питань житлово-комунального господарства - 2004 р.

2. **Доповідь про соціально-економічний стан області у 2012 році. – Луцьк, 2011 – 2015 та прогнорз** – 116 с.

3. В. В., Тарабарова С. Б., Тетеньова І. О. П**орівняльна гігієнічна оцінка сучасних методів переробки твердих побутових відходів та перспективи їх розвитку в Україні**/Гігієна населених місць. – Вип. 49. – К., 2007. – С. 98–100.

4. Прохоров Н. І., Дроздова Т. В. **Гигиенические аспекты влияния полигона твердых бытовых отходов на среду обитания**//Гигиена и санитария. – 2004. – №3. – С. 10–13.

5. Коринко І. В., Горох Н. П. **Эколого-экономическая оценка комплексной переработки твердых бытовых отходов**//Экология и промышленность. – 2005. – №3(4). – С. 46–53.

6. **Ринковий механізм у сфері природокористування (концепція модернізації)**/ В. С. Кравців, Ю. І. Стадницький, П. В. Жук та ін. Львів, 2010. – 119 с.

Рецензент: д.е.н., професор Павлов В.І.